

گزارش تولید و تجارت پسته ایران

ابوالفضل زارع نظری

سر دبیر ماهنامه دنیای پسته

مقدار پسته تولیدی ایران در یک بازه زمانی ۱۴ ساله از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۶ پرداخته شده است.

تولید پسته ایران

همان‌طور که می‌بینید، نوسانات تولید پسته مشهود هستند. این مسئله ناشی از این است که درخت پسته گیاهی است با تناوب باردهی. اگر از نقطه نظر اقلیم در این مورد تأمل کنیم، دلیل دیگر که این نوسانات را ایجاد می‌کند، شرایط سخت و محدودکننده اقلیمی در مناطق پسته‌کاری ایران است.

به عنوان یک مثال از آثار حوادث شدید اقلیمی روی تولید پسته ایران، می‌توان به آمار تولید سال ۲۰۰۸ که توسط انجمن پسته ایران جمع‌آوری و تحلیل شده است، اشاره کرد. در این سال مقدار تولید از عدد ۲۶۷ هزار تن در سال قبل به ۹۰ هزار تن افت کرد. این موضوع در شرایطی رخ داد که در زمستان سال ۲۰۰۷ که یک سال آور به شمار می‌آمد، سرمای بسیار شدید باعث یخ‌زدگی و خشکیدن بسیاری از سرشاخه‌ها شد. به عبارت دیگر، ترکیب دو عامل یعنی وجود سال ناآور پس از یک سال آور خیلی پرمحصول و حوادث شدید اقلیمی، می‌تواند باعث رقم خوردن یک سال ناآور بسیار فاجعه‌بار برای باغداران شود.

باید توجه داشت که طبق آمار ۱۰ ساله، روند تولید پسته ایران تقریباً یک سطح از ثبات را نشان می‌دهد که باغداران امیدوارند در آینده ادامه پیدا کند.

فرصت‌ها و چالش‌های تولید پسته در ایران

موفقیت تولیدکنندگان پسته ایران در مواجهه با چالش‌ها و

خانم‌ها و آقایان عصر بخیر!

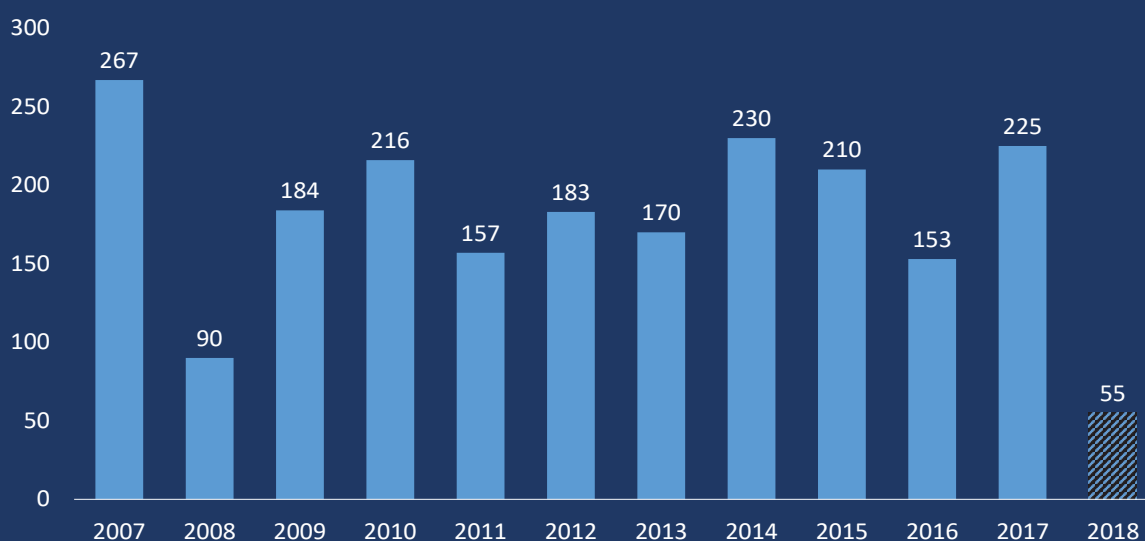
مایه خرسندی است که امروز به نمایندگی از انجمن پسته ایران در اینجا حضور دارم و گزارش پسته ایران را ارائه می‌دهم. ممکن است بعضی از شما به خاطر داشته باشید که در اجلاس سال گذشته نیز گزارش پسته ایران را ارائه دادم و از مهمان‌نوازی شما، خصوصاً مسئولین اتاق بازرگانی چین لذت بردم. تشکر ویژه دارم از خانم چن و آقای چنگ برای دعوت امسال‌شان. در این ۲ سال، شرکت در این اجلاس و ملاقات با بزرگان صنعت آجیل‌های درختی چین و جهان برای من تجربه‌ای بسیار ارزنده بوده است.

مقدمه

باید بگویم، طی ۲ دهه گذشته و یا از زمان معرفی پسته به کشورهای شرق دور در مقیاس تجاری، عواملی از قبیل رشد تولید و عرضه پسته در دنیا، رشد اقتصاد جهانی و انتشار یافته‌های علمی در خصوص آثار سودمند مصرف پسته بر سلامت انسان، میزان تقاضا برای این کالای لوکس را افزایش داده است. اگر منصفانه نگاه کنیم، نقش مهم تجار و توزیع‌کنندگان این محصول باکیفیت در توسعه سریع بازار پسته یا همان سلطان آجیل‌ها غیرقابل انکار است.

امروز با به بلوغ رسیدن تجارت جهانی پسته، بسیار مهم است که بیش از پیش داده‌های جزئی و اطلاعات کافی درباره تولید و همچنین پتانسیل صادرات پسته ایران را در اختیار داشته باشیم و دستیابی به این موضوع در گروی درک وضعیت طرف‌های عرضه و تقاضا است. به همین جهت در بخشی از توضیحات من به تاریخچه تولید پسته ایران و همچنین سهم پسته صادر شده به شرق دور از

Iran Pistachio Production (1,000 tons)

فرصت‌هایی که با آنها روبرو است، تعیین کننده رتبه جهانی این عرضه‌کنندگان پسته در سال‌های آینده خواهد بود. دو عامل کلیدی چالش برانگیز و محدودکننده در تولید پسته ایران، کیفیت پایین آب و کمبود آن است. این در حالی است که در کنار عوامل کاهنده تولید، عوامل افزایش‌دهنده همچون تلاش برای افزایش بهره‌وری نسبی در مناطق پسته خیز ایران و تغییرات سریع در فرهنگ باغداری از طریق شبکه‌های اجتماعی-اقتصادی در حال رخ نمودن هستند.

در خصوص آثار عوامل کاهنده در اقلیم خشک ایران باید گفت، درخت پسته کمبود آب و بی‌کیفیتی آن را نسبت به سایر گیاهان بهتر تحمل می‌کند، اما میزان عملکرد آن در هکتار به طور چشمگیری کاهش می‌یابد. به دلیل کمبود آب، فاصله بین دوره‌های آبیاری افزایش پیدا می‌کند و متعاقباً کاهش محصول قابل مشاهده است. همچنین در شرایط بی‌کیفیتی آب آبیاری، درختان زنده می‌مانند، اما پسته کمی تولید می‌کنند.

بنابراین ترکیب این دو عامل با تأثیر بر مقدار محصول به تدریج منابع اقتصادی باغدار را می‌بلعد. تحت این شرایط ۳ سناریو برای تولید پسته در ایران قابل پیش‌بینی است:

۱- درصدی از باغداران ایرانی ورشکست خواهند شد و باغ‌هایشان را رها خواهند کرد. ۲- عده‌ای تلاش خواهند کرد که با بهره‌گیری از شیوه‌ها و تجهیزات نوین آبیاری به بهره‌وری بیشتری از هر هکتار در منطقه خودشان دست یابند.

۳- درصد کمی که تمکن مالی دارند به سایر مناطق ایران و دنیا که از نظر منابع آبی غنی‌تر و مناسب‌تر هستند، نقل مکان خواهند کرد.

باید توجه داشت کشاورزانی که در سایر مناطق ایران محصولاتی به جز پسته تولید می‌کنند با مشاهده و دریافت تجربیات باغداران پسته‌ای که به این نواحی مهاجرت کرده‌اند، ترغیب به کاشت و تولید پسته بجای محصول قبلی‌شان می‌شوند. این موضوع ناشی از مزیت نسبی اقتصادی

تغذیه درختان و آفات و همچنین انجام موثرتر هرس و تربیت درختان است. این پیشرفت‌ها نقش انکارناپذیری روی حفظ بازده درختان پسته در سطح فعلی با وجود شرایط سخت اقلیمی و کمبودها دارد.

پیش‌بینی تولید پسته امسال و مانده انبار

پیش‌بینی اولیه انجمن پسته ایران حاکی از این است که مجموع پسته تولیدی ایران در سال تجاری جدید ۵۵ هزار تن خواهد بود. طبق آنچه ذکر شد این کاهش چشمگیر محصول در سال ۲۰۱۸ به دلیل شوک‌های اقلیمی در زمستان و بهار امسال است.

بیشترین کاهش‌ها در مقدار تولیدی استان کرمان نسبت به سال قبل تجربه شده است، در حالی که سایر مناطق پسته‌کاری وضع بهتری دارند و کمتر از استان کرمان دچار کاهش محصول شده‌اند. همچنین رقم غالب محصول امسال از انواع کشیده خواهد بود.

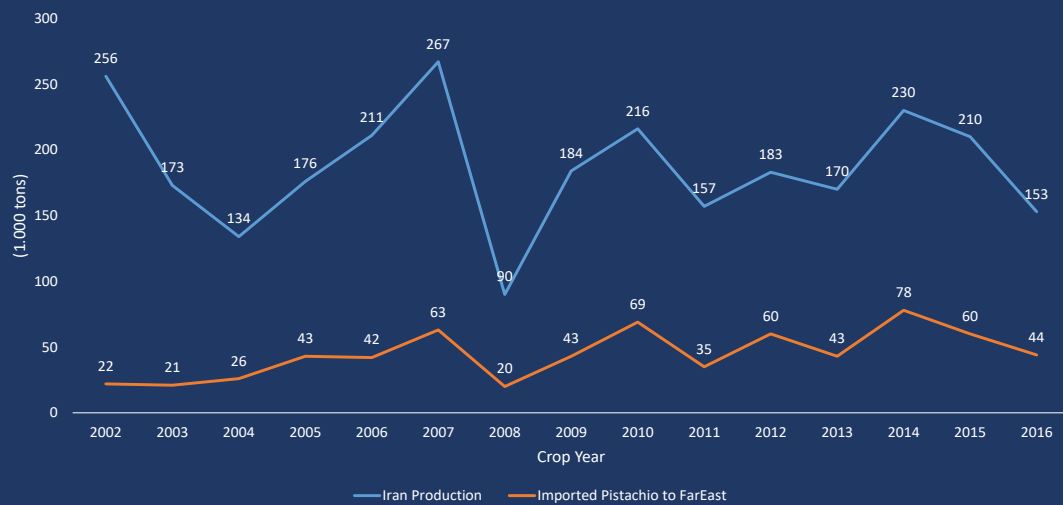
طبق تخمین انجمن پسته ایران، مقدار محصول انتقالی از سال قبل به سال ۲۰۱۸، بیش از ۳۵ هزار تن است. این مقدار مانده انتقالی به سال جدید به دلیل کمبود محصول تولیدی و افزایش بهای دلار در مقابل ریال است. از آنجایی که پسته محصولی صادراتی است که قیمت دلاری دارد، تجار و باغداران ایرانی در زمان تورم آن را معادل ارز در نظر می‌گیرند تا از اثرات کاهش ارزش ریال در امان بمانند.

تقاضای پسته از شرق دور
پسته ایرانی وارد شده به شرق دور تا سال

تولید پسته در مقایسه با دیگر محصولات است. تحت چنین شرایطی انتظار می‌رود سطح زیر کشت پسته به صورت بالقوه افزایش پیدا کند. در حال حاضر ۱۸ استان در ایران دارای سطح زیر کشت پسته هستند. بی‌کیفیتی آب با واحد شوری سنجیده می‌شود و معمولاً وقوع ۳ سناریوی ذکر شده در خصوص کمبود آب را تقویت می‌کند. درخت پسته بسته به رقم انتخاب شده و مسائل مدیریتی نسبت به شوری آب مقاوم است؛ به طوری که در برخی مناطق، شوری ۶ برابر حد تعیین شده توسط سازمان جهانی غذا و کشاورزی است و درختان پسته همچنان بار می‌دهند. شواهد نشان می‌دهد، رقم اکبری در استان کرمان تا شوری ۱۲ دسی‌زیمنس بر متر را تحمل می‌کند، بدون اینکه اثر معناداری بر عملکرد آن داشته باشد.

در سال‌های اخیر، شبکه‌های اجتماعی از قبیل تلگرام و واتساپ سطح بسیار مهم و وسیعی از ارتباطات بین کشاورزان، محققان و کارشناسان باغی به منظور به اشتراک گذاشتن تجربیات و تخصص را ایجاد کرده‌اند. به علاوه، نسل جدید باغداران پسته در حال تلفیق تجربیات ارزشمند گذشته با علوم و تکنولوژی‌های باغداری مدرن که در دانشگاه‌های داخل و خارج آموخته‌اند، هستند. اثر هم‌افزایی این دو نمونه از توسعه اجتماعی در فرهنگ کشاورزی پسته موجب بهبود بهره‌وری در تولید شده است. نتایج این حرکت، مدیریت بهتر آبیاری با شورابه‌ها، مدیریت بهتر

Iran production Vs. Imported pistachio to Far East from Iran

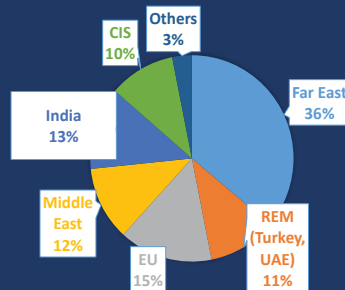

۲۰۰۷ بدون توجه به مقدار تولید پسته ایران یک روند صعودی داشته است. بعد از سال ۲۰۰۷، نوسانات تقاضا از نوسانات تولید پسته ایران تبعیت می کنند. اعداد تولید و تقاضا نشان می دهند بین سال های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹، حدود ۲۰ درصد از پسته تولیدی ایران وارد شرق دور شده و پس از سال ۲۰۰۹ میزان تقاضای شرق دور به ۳۰ درصد از مقدار پسته تولیدی ایران رسیده است. مجموع پسته صادر شده از ایران و آمریکا به منطقه شرق دور روند افزایشی داشته و طی ۱۳ سال از ۲۴ هزار تن در سال ۲۰۰۳ به ۱۴۵ هزار تن رسیده و این نشان دهنده رشدی معادل ۵۱۶ درصد در تقاضا است. مقدار پسته وارد شده به شرق دور از مجموع کشورهای ایران و آمریکا، با مقدار پسته صادر شده از ایران همگام است و تنها در سال های ناآورد پسته ایران، پسته آمریکا شکاف عرضه را پر کرده است. این نمودار دایره ای مبین این است که شرق دور مقصد عمده پسته ایران در سال جاری است. البته بازار هند در یک مسابقه با کشورهای مشترک المنافع و بازار اروپا قصد دارد گوی سبقت را از آنها ببرد و سهم بیشتری از پسته ایران را نسبت به گذشته به خود اختصاص دهد. در نهایت، در این جدول تلاش شده است

انتظار می رود مجموع پسته در دسترس امسال اختلاف معناداری نسبت به سال گذشته نداشته باشد.

مقدار پسته تولیدی و قابل انتقال به سال ۲۰۱۸ از سوی دو تولیدکننده بزرگ پسته نمایش داده شود. بر اساس اطلاعات موجود

Major Destinations of Iranian Pistachio Exports as of July 20

Iran+US Gross Inventory Forecasts (1,000 tons)

	2017				2018			
	Carry in from 2016	Total Production	Gross Inventory	Carry over to 2018	Carry in from 2017	Total Production	Gross Inventory	Carry over to 2019
Iran	3	225	228	35	35	55	90	-
US	116	275	390	43	43	437	480	113
Total	119	500	618	78	78	492	570	113

* Resource: International Nut & Dried Fruit Council (INC)

شکاف عرضه را پر کرده است. این نمودار دایره ای مبین این است که شرق دور مقصد عمده پسته ایران در سال جاری است. البته بازار هند در یک مسابقه با کشورهای مشترک المنافع و بازار اروپا قصد دارد گوی سبقت را از آنها ببرد و سهم بیشتری از پسته ایران را نسبت به گذشته به خود اختصاص دهد. در نهایت، در این جدول تلاش شده است

شکاف عرضه را پر کرده است. این نمودار دایره ای مبین این است که شرق دور مقصد عمده پسته ایران در سال جاری است. البته بازار هند در یک مسابقه با کشورهای مشترک المنافع و بازار اروپا قصد دارد گوی سبقت را از آنها ببرد و سهم بیشتری از پسته ایران را نسبت به گذشته به خود اختصاص دهد. در نهایت، در این جدول تلاش شده است